

schouwing is meer intellectueel dan sensitief. Uit deze intellectuele aanschouwing komt vanzelf de behoefte naar ontleding voort. Het Begrip vervangt de Natuur, de vorm waarin de ontroering of de aanschouwing gevat wordt, wordt geestelijker en er ontstaat *stijl*.

Stijl kan slechts dóór de natuur heen ontstaan; de natuur moet eerst volledig gekend zijn, wil uit den natuurlijken vorm een stijlform ontstaan. Om ons tot den vorm te bepalen, zouden wij van een *beneden-natuurlijken* van een *natuurlijken* en van een *overnatuurlijken* vorm kunnen spreken.

Een beneden-natuurlijke vorm is een vorm, die niet bij machte is de illusie van de natuur bij den beschouwer op te wekken. Een natuurlijke vorm is een vorm, die de illusie en de ontroering der natuur suggereert. De over-natuurlijke vorm is de *uit bezonken aanschouwing* verkregen vorm, de universeele of stijlform, de aesthetische, welken ik in deze verhandeling ook wel den *beeldenden* genoemd heb. Slechts deze vorm is in staat die geestelijke sfeer te scheppen, waarin de schoonheid aanschouwd wordt. Het spreekt vanzelf, dat uit deze de practische zin verdwenen is. Daarvoor is in de plaats gekomen de geestelijke zin.

Het komt mij nu voor, dat de moderne, beeldende kunstenaar zich van zulke vormen en kleuren bedient.

Wanneer wij nu even terugkeeren tot het voorbeeld in het begin van mijn voordracht gebezigd, betreffende het wezen van den *stoel*, waaraan het *zitten* als functie ten grondslag ligt en wij passen dit eens op het „kunstwerk” toe en wij vragen: welke *functie* ligt aan het kunstwerk in den besten zin, ten grondslag, dan krijgen wij ten antwoord: de *aesthetische functie*. Het kunstwerk moet voorzien in een geestelijke behoefte wil het goed zijn en het zal goed zijn, naarmate de aesthetische functie onbelemmerd — dat beteekent, zonder dat die functie verstoord wordt door naturalistische of andere elementen in de schilderij — kan plaats hebben.